

10. **Зозулинець шоломоносний** – *Orchis militaris* L. Природоохоронний статус виду – рідкісний. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sp (sparsae)*, переважно ізольовані особини або невеликі, локальні популяції.

11. **Любка дволиста** – *Platanthera bifolia* (L.) Rich., Schult. Природоохоронний статус виду – неоцінений. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sp (sparsae)*, чисельні популяції (до 1000 особин)

Родина Розові – Rosaceae Juss.

12. Шипшина Чацького – *Rosa czackiana* Bess. Природоохоронний статус виду – неоцінений. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sp (sparsae)*, здебільшого трапляється у вигляді поодиноких клонів, або скупчень з кількох клонів, площею по 1–5 м².

Родина Рutowі – Rutaceae Juss.

13. Ясенець білий – *Dictamnus albus* L. Природоохоронний статус виду – рідкісний. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *cop¹*, трапляється спорадично, невеликими локальними популяціями від кількох десятків до кількох сотень особин.

Родина Лілійні – Liliaceae Juss.

14. Лілія лісова – *Lilium martagon* L. Природоохоронний статус виду – неоцінений. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sol (solitariae)*, популяції містять від декількох одиниць до до декількох десятків особин різного віку, які зростають групами.

Отже, проведені нами дослідження дозволили встановити, що на території Івано-Франківської області зростає 228 видів рідкісних рослин, занесених до Червоної книги України. Рослинний світ (2009).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барна М. М. Червоні книги України. Рослинний світ (1980, 1996, 2009): таксономічні, географічні та соціологічні аспекти / [М. М. Барна, Р. Л. Яворівський, Н. В. Герц та ін.] // Освіта та наука на хіміко-біологічному факультеті Терноп. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка (1940-2010): регіон. наук.-практ. конф., (20-21 трав. 2010 р., с. Гутисько Бережанського р-ну Тернопільської обл.): матеріали конф. — Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2010. — С. 12—15.
2. Григора І. М. Основи фітоценології / І. М. Григора, В. А. Соломаха — К.: Фітосоціоцентр, 2000. — 71 с. (до шкали Друде)
3. Збереження і невиснажливе використання біорізноманіття України: стан та перспективи / під заг. ред. Ю. Р. Шеляга-Сосонка. — К.: Хімджест, 2003. — 246 с.
4. Природа Івано-Франківської області / за ред. К. І. Геренчука. — Львів: Вид-во «Вища школа» при Львів. ун-ті, 1978. — 160 с.
5. Червона книга України: рослинний світ / За ред. Я. П. Дідуха. — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — 912 с.
6. Черепанов С. К. Сосудистые растения России и сопредельных государств. — СПб: Мир и семья, 1995. — 990 с.

Квасничка М.

Наукові керівники – проф. Кваша В. І., асист. Голіней Г. М.

ВПЛИВ ПОРОДНОГО СКЛАДУ НА ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНИХ ТА МОРФОФІЗІОЛОГІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ДОМАШНІХ КУРЕЙ В УМОВАХ ПІДГАЄЧНИНИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Птахи є відокремленою і високоспеціалізованою групою вищих тварин, що пристосувались до польоту.

У процесі еволюції птахи набули здатності до літання та особливостей, пов'язаних з цим засобом пересування. Виникнення і також вдосконалення рухових особливостей давали птахам великі переваги у боротьбі за існування. Птахи набули властивостей рухатися у повітрі, проте зберегли здатність до пересування по твердому субстрату.

Актуальність роботи полягає у біологічній і екологічній характеристиці птахів, росту та продуктивних якостей різних порід домашніх курей в умовах села Шумляни Підгаєччини, що важливо в аспекті забезпечення сільського населення продуктами птахівництва.

Метою дослідження було експериментально вивчити вплив породного складу курей на формування їх продуктивних та морфофізіологічних параметрів в умовах села Шумляни Підгаєччини Тернопільської області, враховуючи місцевий кормовий фактор.

Відповідно були поставлені наступні завдання:

- вивчити систему живлення курей;
- встановити динаміку росту курей;
- дослідити морфометрію тіла і яєць;
- визначити біохімію яйця.

Новизна роботи полягає у дослідженні особливостей еколого-біологічних параметрів і продуктивних якостей молодняка курей-самок різних порід.

Об'єкт дослідження: молодняк різних порід домашніх курей 3-6 місячного віку.

Матеріал і методи досліджень

Науково-виробничі дослідження проводились за розробленою схемою на базі домашньої ферми с. Шумляни Підгаєцького району Тернопільщини на молодняку курей трьох порід по шість голів з кожної, де

ХІМІКО-БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

за контрольну було взято місцеву чорну (К), а решта порід були дослідні і порівнювались до неї (табл. 1). Перед постановкою на дослід кури індивідуально зважувались і у них брались основні морфометричні параметри тіла [1].

Схема науково-господарського досліджу на молодняку курей різних порід подана у таблиці 1.

Таблиця 1.

Схема науково- господарського досліджу

| Порода | К-сть голів, n | Стать | Вік постановки міс. | Умови досліджу | |
|---------------------------------|----------------|-------|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| | | | | Годівля | Утримання |
| Чорна місцева (К) | 6 | самки | 4 | ОР (% за поживою): зелені корми – 1,3; соковиті – 11,8; зернові – 63,2 (пшениця, кукурудза ячмінь); тваринні корми – 23,7. | Вигульне |
| Руда місцева (Д ₁) | 6 | самки | 4 | ОР (% за поживою): зелені корми – 1,3; соковиті – 11,8; зернові – 63,2 (пшениця, кукурудза, ячмінь); тваринні корми – 23,7. | Вигульне |
| Білий леггорн (Д ₂) | 6 | самки | 4 | ОР (% за поживою): зелені корми – 1,3; соковиті – 11,8; зернові – 63,2 (пшениця кукурудза ячмінь); тваринні корми – 23,7. | Вигульне |

Середньодобові раціони курей складались згідно норм живлення, на відповідну продуктивність, з відповідним щомісячним коригуванням на відповідну ячну продуктивність.

Досліджуваними показниками молодняка піддослідних курей були:

- контроль за годівлею птиці;
- щомісячне зважування птиці по 6 голів з групи для визначення інтенсивності росту на основі приростів;
- взяття основних промірів тіла: довжина дзьоба (Ldz), довжина хвоста (Lch), довжина цівки (Lc), довжина крила (Lk), довжина і ширина крильця, висота гребеня шляхом замірів лінійкою та стрічкою і визначення індексів статури тіла крило-дзьобовий (Kd) на основі розрахунків;

- маса яєць – шляхом зважування;
- морфометричні параметри яєць (ширина, довжина, маса яйця, маса білка, маса жовтка – шляхом зважування на аптечних вагах [2, 3].

Результати досліджень опрацьовувались статистично з визначенням критеріїв вірогідності ($P < > 0,05$).

Результати експериментальних досліджень

Середньодобовий раціон годівлі молодняка птиці відповідає нормі живлення. Загальна енергія поживності раціонів птахів піддослідних груп була однаковою і складала 1,01 МДж. Найбільшу частку у раціоні займали зернові корми – 63,2%, соковиті – 11,8%, тваринні корми – 23,7% та мінеральні корми – 1,3% [4].

Результатами дослідження встановлено, що у молодняка курей першої та другої дослідних груп середній приріст за період досліджу був меншим порівняно з контрольною відповідно на 23,6 % ($P < 0,05$) та 5,50 % ($P > 0,05$) (Рис.1.).

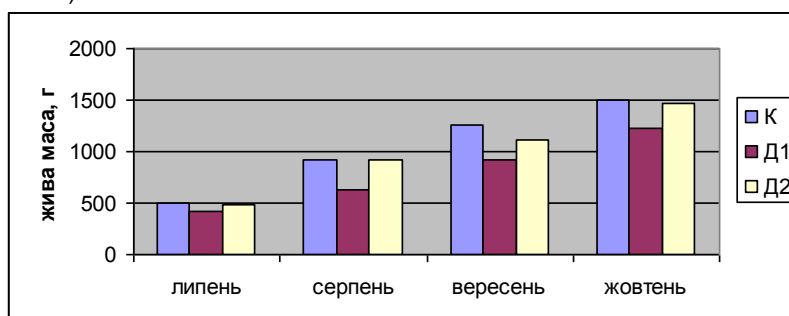


Рис. 1. Динаміка живої маси курей

Встановлено, що довжина хвоста у молодняка курей першої та другої дослідних груп в серії досліджень переважали контрольних аналогів відповідно на 1,4 % ($P > 0,05$).

Результатами досліджень встановлено, що у молодняка курей груп Д₁ довжина цівки переважала контрольних аналогів на 8,6 % ($P < 0,05$), а другій дослідній групі уступала контрольній на 2,9 % ($P > 0,05$).

Динаміки довжини крильця молодняка курей групи Д₁ уступала контрольним аналогам на 10,1% ($P < 0,05$), а у курей групи Д₂, порівняно з контрольною, суттєвої різниці не спостерігалось.

Встановлено, що у молодняка курей групи Д₁ ширина крильця переважала над контрольними на 10 % ($P < 0,05$). Аналогічна картина спостерігається і у птиці групи Д₂.

Динаміка довжини дзьоба у молодняка дослідних курей дослідних груп Д₁ і Д₂ переважала над контрольними аналогами відповідно на 8,0 % ($P < 0,05$) та 8,0 % ($P < 0,05$).

Результатами досліджень встановлено, що у молодняка курей дослідної групи Д1 довжина крила уступала контрольним аналогам на 2,0 % ($P>0,05$). Аналогічна картина спостерігається і у птиці дослідної групи Д2.

Дані досліджень свідчать, що динаміка висоти гребеня у молодняка дослідних курей у Д1 і Д2 дослідних групах уступала контрольним аналогам відповідно на 22,2 % ($P<0,01$) та 22,2% ($P<0,01$).

Дослідженнями встановлено, що маса яєць у групи Д1 переважала за дослід над контроль відповідно 1,55 % ($P>0,05$), а у курей групи Д2 уступала контрольним аналогам на 1,6 % ($P>0,05$).

Результатами досліджень встановлено, що морфометричні параметри яєць (маса білка і жовтка, довжина і ширина яйця, висота і ширина жовтка) у молодняка курей групи Д1 переважали за більшістю показників, а кури групи Д2 за більшість показників уступали контрольним аналогам. За масою жовтка молодняк групи Д2 переважав над контролю на 6,4 % ($P<0,001$), за шириною яйця між контролем та групою Д2 суттєвої різниці не було.

Отже, за більшістю дослідженими морфологічними і продуктивними параметрами кращими були кури контрольної групи (чорна місцева) і групи Д1 (руда місцева).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеев В. Н. Типы кормления высокопродуктивных кур. / В.Н. Агеев. – Птицеводство, 1967. - № 3, - С. 21- 22.
2. Бєлов Л. М. Довідник пташниці-оператора / Л. М. Бєлов. – К.: Урожай, 1980. – 160 с.
3. Кривошипін І.П. Домашнє птицеводство / І.П. Кривошипін, К.П.Чернов. – М.: Росагропромиздат, 1991. – 180 с.
4. Лук'янова В.Д. Птахівництво / В.Д. Лук'янова. – К.: Урожай, 1977. – 405 с.

Гайда О.

Науковий керівник. – доц. Крижановська М.А.

ВИВЧЕННЯ МОДИФІКАЦІЙНОЇ МІНЛИВОСТІ РІЗНИХ СОРТІВ КАРТОПЛІ В УМОВАХ АГРОБІОЛАБОРАТОРІЇ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Картопля (*Solanum tuberosum* L.) — поширена сільськогосподарська культура, яку в народі називають «другим хлібом». Картопля посідає одне з перших місць серед інших сільськогосподарських культур за універсальністю використання в господарстві. В Україні під неї відводять до 70% посівних площ [1, 6].

Сприятливі природнокліматичні умови України дозволяють вирощувати картоплю практично на всій території. Однак найбільш сприятливі умови і найвища врожайність спостерігається на чорноземних ґрунтах лісостепової зони [2, 4].

Картопля є важливою продовольчою, кормовою й технічною культурою [4, 6].

Продовольча цінність картоплі визначається високими смаковими якість та сприятливим для здоров'я людини хімічним складом [5]. Бульби в середньому містять 75-80% води і до 25% сухих речовин. Вміст крохмалю коливається від 14 до 22%. Він легко засвоюється і розщеплюється на прості цукри. Є в бульбах 1,5-3% білка, який добре засвоюється організмом. В ньому міститься 8 із 20 незамінних амінокислот [2, 4].

Як технічна культура картопля використовується на виробництво крохмалю, декстрину, патоки, глюкози, спирту. 3 т бульб одержують 112 л спирту [4, 6].

Картопля — цінна кормова культура, особливо для свиней та великої рогатої худоби. У 100 кг сирих бульб міститься 29,5 кормових одиниць [5, 6].

Сучасний стан розвитку виробництва висуває нові й нові вимоги до ознак овочевих рослин, в тому числі й до картоплі, що пов'язано не лише зі зміною кліматичних умов, а й з вимогами сучасних досягнень у харчуванні, переробній промисловості, з'явленні нових видів сільськогосподарської техніки тощо. Велика увага при цьому приділяється підвищенню врожайності культури, її якості, стійкості до хвороб [2, 3].

Важливу роль при цьому відіграє вивчення модифікаційної мінливості. Практичне використання її закономірностей має велике значення в сільському господарстві, так як дозволяє спрогнозувати і отримувати більш високу продуктивність рослин не тільки шляхом створення нових селекційних форм — сортів, але й шляхом максимального використання можливостей кожного сорту [3].

Метою експерименту було вивчити модифікаційну мінливість картоплі в ґрунтово-кліматичних умовах агробіолабораторії Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Для проведення наукового дослідження нами були обрані такі сорти: Беллароза, Санте, Повінь, Роко, Невська.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання:

- 1) вивчити показники схожості досліджуваних сортів картоплі;
- 2) визначити середню кількість бульб у куці кожного сорту;
- 3) розрахувати середню масу бульб з куці кожного сорту;
- 4) визначити середню кількість вічок на одній бульбі відповідних сортів.

При дослідженні використовувались такі методи: аналітичні (огляд літератури), агротехнічні (висадка бульб і догляд за рослинами), селекційні (оцінка біологічних та продуктивних особливостей сортів картоплі), математичні (статистична обробка даних).

Результати дослідження та їх обговорення